

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput unicum. De natura Virtutum in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

LIBER QUINTUS PRÆLIMINARIS AD PRÆCEPTA VIRTUTUM CARDINALIUM

CAPUT UNICUM.

De natura Virtutum in genere.

DE virtutibus nullus, sive Theologorum, sive Philosophorum, melius differuit, quam Theologorum Apex, & Doctor amoris Augustinus. Philosophi virtutem definierunt, quod sit *bona qualitas mentis, inclinans ad operationes naturæ rationalis congruas*, sive honestas, & rectæ rationi conformes. Sed completam virtutis rationem definitio ista non declarat: neque enim completæ, seu perfectæ virtutis rationem habet qualitas solum inclinans ad actus ex officio bonos, naturæque rationali seu rectæ rationi consentaneos. Quid verò præterea ad completam virtutis rationem requiratur, definitio illa non explicat. Melius à Theologis cum S. Thoma 1. 2. q. 55. a. 4. virtus definitur: *Bona qualitas mentis, quæ rectè vivitur, quæ nemo malè vivit.* Melius (inquam) quia definitio ista, per hoc quod dicit, *quæ rectè vivitur*, satis innuit ad rationem virtutis non sufficere quod sit habitus inclinans ad actus bonos: cum per actum completæ virtutis homo rectè vivat: per actum verò quemcumque bonum præcisè homo rectè non vivit, sed per actum bonum, benè seu rectè factum. Possunt enim actus boni fieri non benè, ut subtiliter ac frequenter Augustinus observavit.

2. Omnium proinde optima, sicut & brevissima est definitio, quam ipse tradit l. 15. de Civit. Dei c. 22. *Mibi videtur, quod definitio brevis & vera virtutis sit ordo amoris: quia rectè vivere est ordinatè amare. Non enim faciunt bonos vel malos mores, nisi boni vel mali amores, ut alibi dicit.* Et iterum: *Non precipit Scriptura nisi charitatem, nec culpam nisi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum.* Radix enim omnium bonorum est charitas; sicut radix omnium malorum est cupiditas. Et ideo Sponsa in Canticis ait: *Ordinate in me charitatem* (sic legit Augustinus) quia ubi ordo in charitate, sive in amore, ordo est in omni more. Hæc subsèus deduximus & ostendimus to. 1.

3. Solum proinde hic moneo, ideò maximo in pretio habendam Augustinianam istam definitionem, quia Augustinus præ cæteris

Tom. II.

Doctoribus à Deo electus fuit ad debellandos hæreticorum errores, maximè Pelagianorum, Manichæorumque, ad quos debellandos ipsi necesse fuit de fine & principio veræ virtutis, necnon de bono maloque rerum bonarum usu differere. Quia namque Pelagiani contendebant hominem solis ingentis naturæ viribus veram virtutem, vitamque per consequens æternam assequi posse, adversus eos ipsum differere oportuit de fine & principio veræ completæque virtutis, velut de potissimis concertationis capitibus, ostendendo, *non tam officis, quam finibus, à virtutibus distinguendas esse virtutes*, virtutisque rationem magis in fine, quam in officio consistere. Nullum quippe actum, etsi ex officio, sive ex objecto bonum, esse virtutis actum, nisi benè fiat. Non fieri verò benè, nisi ad debitum finem ultimum, Deum utique, referatur. Nullum proinde habitum, vel actum, esse veram virtutem, nisi Deum velut finem respiciat, ipsique serviat; nisi proinde ex Dei propter se amore procedat, qui non est in homine lapsus per naturam, sed per Redemptoris gratiam dumtaxat. Quia etiam Manichæi sustinebant, res, quæ sub sensum cadunt, non esse bonas: quia earum sæpè prævus est apud homines usus, v. g. mulieris, vini, &c. Ipsos perperam id dicere Augustinus ostendit, ex hoc quod rerum bonarum usus & bonus esse queat, & prævus. Quia res bonæ & benè amari queunt, & malè. Benè, amoris ordine custodito; malè, ordine isto perturbato.

Propterea ergo de virtutis officio, fine & principio tam copiosè, tam subtiliter, tam efficaciter disputavit, brevique suâ illâ virtutis definitione, S. Thomæ definitionem num. 1. relatam comprehendit. Si enim virtus est *bona qualitas mentis, quæ rectè vivitur*, &c. ille profectò rectè, sive (ut Augustinus loquitur) *ille sanctè & justè vivit, qui rerum integer estimator, &c. Ipse est autem, qui ordinatam dilectionem habet, ne aut diligat, quod non est diligendum, aut non diligat, quod diligendum est, aut aequè diligat,*

Qq 2

intelligit ut plurimum actus ipsos virtuosos, etiam ex habitu virtutis non procedentes. Similiter apud S. Thomam charitas simpliciter dicta, ut plurimum est charitas habitualis, gratiæ sanctificanti indivulsi sociata, vel actus inde procedens. Unde charitatem ut plurimum sumit pro nostra cum Deo amicitia, dicitque quod *minima charitas sufficit ad justificationem*. Item, quod *minima charitas in subiecto suo omnem superat cupiditatem*. Quæ dici non possunt, loquendo de charitate juxta phrasim S. Augustini, qui charitatem fumere solet pro dilectione actuali, & nihil aliud est quàm *bona voluntas*, quæ Deus propter se diligitur, & etiam in peccatoribus reperitur. Unde nec omnis charitas, secundum phrasim Augustini, sufficit ad justificationem, nec semper superat omnem cupiditatem. Et nulla virtus, nullum opus usquequaque bonum est sine charitate, juxta Augustinianum loquendi modum; secus juxta modum loquendi S. Thomæ magis ordinariæ. Quod ideo addo, quia to. 1. à nobis ostensum est, quod ipse etiam aliquando charitatem actualem sumat pro eâ quæ non ex habitu procedit, sive (ut ipse loquitur) pro eâ quæ est ad charitatem, non ex charitate, fateturque charitatem actualem sic acceptam reperiri in non habente charitatem (scilicet habitualem) prout videre est in 2. dist. 3. q. 3. ad 1. ubi sic: *Actus charitatis potest dici dupliciter, vel qui est ex charitate, & hac non est nisi in habente charitatem (habitualement) vel qui est ad charitatem, non sicut meritorius (de condigno) vel generativus, sed sicut preparativus. Et hic actus charitatis ante habitam charitatem haberi potest, sicut facere iusta ante habitum iustitiæ. Unde ibidem subjungit: Cùm dicitur de charitate carente, quod diligit Deum propter se, h' propter denotat habitudinem finis. Distinctione etiam 28. q. 1. a. 3. ad 2. dicit, quod sicut aliarum virtutum actus dupliciter considerari possunt, vel secundum quod sunt à virtute, vel secundum quod antecedunt virtutem; ita etiam est de charitate. Potest enim aliquis, etiam charitatem habitualem non habens, diligere proximum, & Deum (etiam super omnia, ut quidam dicunt) & hoc diligere intelligitur actus charitatis sub præcepto directè cadere, & non solum secundum quod à charitate (habituali) procedit. Et quodlib. 1. a. 8. dicit, quod dilectio Dei super omnia aliquando non est summa (id est perfecta) nec ultimò disponit ad gratiam.*

9 Porro dum loco n. 7. citato dicit, quod

nulla sit vera virtus sine charitate, fateor, quod loquitur de vera virtute simpliciter, sive formatâ per gratiam gratum facientem; sed dum pro ratione addit defectum debitæ ordinationis ad finem ultimum, satis insinuat, se non loqui de sola virtute vera ob defectum istius informationis, per gratiam gratum facientem, & charitatem habitualement; sed & de virtute vera ob defectum dictæ ordinationis, quæ non est per solam charitatem habitualement, vel actualem ex habituali procedentem, sed & per actualem, quæ reperitur etiam in eo qui caret habitu charitatis, ut ex ipso proximè vidimus, & to. 1. fufius ostendimus.

Cùm igitur ex dictis satis appareat, virtutes cardinales sine charitate actuali, seu Dei propter se amore, completam non habere rationem virtutis, eadem profectò ratio est de cæteris virtutibus moralibus ipsis annexis. Quia & ipsæ Deo servire debent, ad ipsumque referri, ut Augustinus docet. *Absit enim (inquit lib. 4. in Julian. c. 3.) ut virtutes vere cuiquam serviant, nisi illi, vel propter illum, cui dicimus: Deus virtutum converte nos... Vere quippe virtutes Deo serviunt in hominibus, à quo donantur & hominibus. Quidquid autem boni fit ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera Sapientia precipit, etsi officio videatur bonum, ipso non recto sine peccatum est. Possunt ergo aliqua bona fieri, non bene facientibus à quibus sunt.* Sed hac de re satis dixi to. 1.

Nec ideo consecraria est propositio à Pio V. damnata: *Omnia opera infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum sunt vitia*. Et si enim virtutes infidelium non habeant completam rationem virtutis, sunt nihilominus virtutes Philosophicæ, tamen non Christianæ: quia ex officio & objecto suo bonæ sunt, & honestæ. Inter infideles quoque computantur Judæi, Mahumetani, & Hæretici (siquidem, ut D. Prosper episc. ad Demetriad. c. 7. ait, *alienus est à numero fidelium... qui in aliquo à Catholica veritate dissentit*) qui, cùm Deum cognoscant, ad ipsum aliquos actus suos subinde referunt. Ipsi denique Gentiles universim non privantur omni superno lumine, quo æternam videant veritatem & iustitiam, certæ alicui virtuti correspondentem; cuius proinde momentaneo amore illecti, ad ipsam virtutis illius actum aliquem referre possunt, etiam si vix id faciant, prout insinuat Augustinus de spir. & litt. c. 15. Verum hac etiam de re plura to. 1. Prolegom. 6.

